Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грошаў.

НАША СПРАВА

...дзіць два разы у тыдзень

Адрэс Рэдакцыі і Ад... Вільня, Віленская вул. 12... Рэдакцыя адчынена... апрача сьвят...

...з дастаўкай да хаты ... для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош. сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№. 3 — Вільня, Субота, 8-га студзеня 1927 г. — Год II

Літоўская навука.

Літва, хоць і ня мае сваго Пілсудскага, але і там пераварот адбыўся тым самым спосабам, што польскі ў маі, па тэй самай праграме. Пераманіўшы часьці войска на свой бок, літоўскія фашысты—нацыяналісты і хрысьціянскія дэмакраты—арыштоўваюць і разганяюць урад, а прэзыдэнта змушаюць падацца ў адстаўку. Запужаўшы і разагнаўшы левых, фашысты змушаюць сойм выбраць свайго фашыстаўскага прэзыдэнта Сметону і зацьвердзіць фашыстаўскі ўрад з міністраў нацыяналістых і хрысьціянскіх дэмакратаў, на чале з Вальдэмарасам.

Польскі маёвы пераварот адбываўся ў такіх абставінах, што ня ўсім ды не адразу стала зразумела, куда ён вядзе. Справа ў тым, што Пілсудскі выступіў проціў хіена-пястоўскага правага ўраду Вітаса. Дык некаторыя, добра не разабраўшыся, і думалі, што Пілсудскі ідзе процiў абшарнікаў і буржуазіі, за зямлю для сялян, процi вызыску работніка. Ажно вельмі скора самае жыцьцё паказала, што гэта ня так. Пілсудскі выступіў процi эндэкаў і Вітоса таму, што ўважаў іх няздатнымі і няздольнымі на тое, каб вырατаваць панаваньне польскіх паноў-абшарнікаў і польскай буржуазіі, ён прышоў з новым плянам „аздараўленьня“ капіталістычнага ладу, каб замацаваць і забясьпечыць буржуазнае панаваньне новымі спосабамі. Вось нашто быў маёвы пераварот.

Але, на жаль, ня ўсе гэта адразу бачылі, а шмат хто йшчэ і дагэтуль не зразумеў гэтай запраўды-ж простай і відавочнай рэчы. Мо' каму можа выдавацца, што калі Пілсудскі вядзе „барацьбу“ з эндэкам Дмоўскім, то Пілсудскі на старане народу процiў эндэцкае рэакцыі, але ўсе факты і ўся палітыка ўраду Пілсудскага сьведчыць, што *паміж Пілсудскім і Дмоўскім ніякае для працоўнага народу розьніцы няма*, гэта проста спрэчка паноў паміж сабою, спрэчка ў адзіным фашыстаўскім лагеры буржуазіі.

У Літве фашыстаўскі пераварот адбыўся пры другіх, інакшых абставінах. Пры ўрадзе была „дэмакратычная лявіца“ літоўскага сойму: сацыял-дэмакраты і рознага роду народнікі (падобна да нашых сель-саюзьнікаў).

Урад быў блутаны, няпэўны ў сваіх плянах і сваей рабоце. Ен пастаянна хістаўся паміж сваей левай, радыкальнай праграмай—з аднага боку, і згодніцтвам у адносінах да буржуазіі і ксяндзоў — з другога боку. Гэты „левы“ урад даў амністыю палітычным вязьням, але ня меў рашучасьці і сьмеласьці перасячы і зьніштожыць інтрыгі і пераваротныя пляны сваіх фашыстаўскіх праціўнікаў. Дык нічога дзіўнага, што тыя так гладка і без перашкод управіліся з „лявіцовым“ урадам, легка, як тое пёрка, здмухнуўшы прэзыдэнта і міністраў з іхніх пасадаў.

І тут не магло быць ніякіх памылак і ніякага сумліву адносна таго, што гэта за ўрад паноў Вальдэмараса і Сметоны, каго ён бараніць і якімі спосабамі. Усім адразу стала ясна, бо паны літоўскія фашысты ўзяліся да сваей работы проста і адкрыта без усялякіх варшаўскіх „маральных“выкрунтасаў. Адразу заарыштавалі колькі сот работніцкіх і сялянскіх павадыроў, ужо колькі чалавек расстралялі (так „дзеля страху“), пазачынялі прафэсіянальныя работніцкія саюзы, пазакрывалі апазыцыйныя газэты і г. д. Адным словам так жорстка і нахальна, што сам фашыстаўскі бацька Мусоліні прыслаў прывітаньне.

Усё гэта робіцца пад прыкрыцьцем таго, што вось быццам гатовіўся камуністычны пераварот, які нібы маніўся перадаць Літву Маскве. Як згодна сьцьвярджаюць нават буржуазныя заграчічныя газэты, ніякага бальшавіцкага перавароту ніхто й ня думаў рыхтаваць у Літве, а гэтая брахня патрэбна літоўскім чорнасоценцам на тое, каб прыкрыць свае запраўдныя мэты і запраўдныя прычыны перавароту.

Справа ў тым, што папярэднія выбары ў сойм адсунулі правых-нацыяналістых і партыю ксяндзоў—ад дзяржаўнага карыта. Левы ўрад, ня гледзячы на ўсю ягоную азызласьць і згодніцтва, падрываў пакрысе ўладу распанеўшых ксяндзоў і кучкі разбагацеўшай літоўскай буржуазіі. Яны ўжо страцілі мір і папулярнасьць у народзе, дык ня было іншага выхаду, як сілаю вырваць дзяржаўную палку і, напляваўшы на ўсякія канстытуціі і законы, разьбіваць палітычную сілу сялян і работнікаў тэрорам і гвалтам. І вось вядзецца самы жорсткі наступ на правы работнікаў. Апошнія чуткі прыносяць вестку, што мае быць устрымана зямельная рэформа.

Трэба думаць, што ковенскі пераварот не адбыўся без заграчічных уплываў. Агулам кажуць, што Англія памачыла сабе рукі ў гэтай справе, каб зваліўшы прыхільны да саветаў папярэдні ўрад, уцягнуць памаленьку і Літву ў процібальшавіцкі фронт. Ідуць гутаркі аб нямецкіх і аб польскік інтрыгах у Коўне. Тут адно можна сказаць: пажывём, пабачым.

А тымчасам ужо цяпер мусім вывясьці пэўную навуку з гэтага здарэньня і для сябе.

Літоўская хрысьціянская дэмакратыя (ксяндзоўская партыя) пакуль не дарвалася да ўлады надта-ж была левай на славах і ў сваей пісанай праграме. Яна была лявей самых левых. Народ ім паверыў, выбраў у сойм. Ксяндзы парабіліся міністрамі, абдзерлі край, ашукалі народ. Прышлі новыя выбары. Народ—„не цяля, пазнаў круцяля“—казаў той, і больш ксяндзом не паверыў. Тады яны разам з іншымі нацыяналістымі (чорнасоценцамі) сілком адбіраюць уладу, расстрэліваюць сялян і рабочых і пускаюць гуляць фашыстаўскія палкі па працоўных сьпінах.

Есьць у Літве і „чыста“—сялянскія партыі, народнікі, кшталтам беларускага сялянскага саюзу, Ярэміча і Рагулі. Вось гэтыя літоўскія сель-саюзьнікі да перавароту ішлі левым бокам, а цяпер, чуваць, ужо годзяцца з фашыстымі і ксяндзамі і гатовы йсьці правым бокам нават у чорнасоценны ўрад, абы бліжэй да міністэрскіх крэслаў.

Над гэтым варта затрымацца й варта задумацца і беларускаму селяніну і работніку, бо й нашыя хрысьціянскія дэмакраты ды сельсаюзьнікі маюць вельмі левыя праграмы і хараша гавораць.

Але-ж кожнаму павінна быць ясна, што ўсім хрысьціянскім (ксяндзоўскім і папоўскім) *дэмакратам адна цана. Усякія-ж сельсаюзьнікі, што ідуць проці саюзу сялян з работнікамі, гэта не саюзьнікі працоўнага сялянства, а саюзьнікі паноў, ксяндзоў, папоў ды ўсяе чорнай сотні й фашыстаў.*

Водгукі Бельскае расправы ў Польшчы.

У павятовым месьце Плонску Варшаўскага ваяводзтва 1-га студзеня адбыўся сход камуністычнага пасла Сахацкага.

Прысутныя на сходзе работнікі і сяляне ў лічбе больш 1000 чалавек вынеслі аднагалосна рэзалюцыю,—выражаючую спагад ахвярам Бельскага Зьезду і ў вострай форме крытыкуючую ўрад Пілсудскага, а так-сама ўчынкі паліцыі ў вёсцы Ст.—Беразова.

Сабраўшыяся—заслалі шчырыя братнія прывітаньні беларускім працуючым масам, знаходзячымся ў падвойным уціску: сацыяльным і нацыяльным,—і выразілі пэўнасьць, што супольвая барацьба пралетарыята і сялянства ўсей Польшчы, давядзець да зьдзейсьненьня ідэалаў беларускіх працуючых мас.

Палітыкі аб 1927 годзе.

Новагодняя заява прэзыд. Гіндэнбурга.

На новагоднім прыёме ў прэзыдэнта Гіндэнбурга канцлер Маркс сказаў прамову, у якой падсумаваў усе пасьпехі нямецкай дыпляматыі, здабытыя за мінулы год.

У канцы прамовы нямецкі прэм'ер заявіў, што „ўвесь нямецкі народ аб'яднаўся ў адзіным імкненьні **адбудаваць даваеннае становішча і сілу сваей дзяржавы ў сьвеце** — шляхам **мірнага** паразуменьня з дзяржавамі— і пашаны да нацыянальнай годнасьці Нямеччыны“...

На гэтую прамову Гіндэнбург адказаў каротка:—„Пасьпехі—запраўды-ж вельмі значныя. Але шмат яшчэ асталося да зьдзейсьненьня. А першым чынам з усяго гэтага павінна быць здабыча **поўнае скасаваньне акупацыі**“!..

Новагоднія заявы Брыяна.

Нямецкія газэты зьмяшчаюць вельмі цікаўныя новагоднія заявы кіраўніка францускай замежнай палітыкі, Брыяна.

Брыян скардзіцца... нямецкай прэсе (!) на тую страшэнную лаянку на яго, якой напоўнена яго родная прэса — францускае... Але, кажа Брыян, якую-ж іншую палітыку можа весьці Францыя адносна да Нямеччыны, калі не палітыку паразуменьня? Палітыка сьпешных і гарачковых збраеньняў, на якія пайшлі-б усе сілы і засобы Францыі, няўхільна выклікала бы якраз — новую вайну“...

„Лаюць мяне за распачатае касаваньне акупацыі. Але да гэтага заклікае сам Вэрсальскі Трактат—над пэўнымі іншымі гарантыямі, якія мы ўжо маем... Гаспадарчае паразуменьне з Нямеччынай, узаемнае нашае маральнае разбраеньне дый агульнае разбраеньне матэрыяльнае—вось гэта найлепей забясьпечыць мір у будычыне“.

Калі буржуазія гутарыць такім языком, гэта знак яе бяссільля... Дык ясна-ж, што бяссільная Францыя можа рабіць толькі тое, што робіць Брыян: ісьці на ўступкі Нямеччыне...

Новагоднія прароцтвы фашыстаўскай варажбіткі.

Усе фашыстаўскія газэты ў Італіі, а за імі і замежныя, надрукавалі цікаўныя прароцтвы нейкай графіні Аўрэліі—аб тым, што мае здарыцца ў новым 1927 годзе. Асоба „прарочыцы“—вельмі блізкая да самога Мусоліні, дык гэта дае гэным „прароцтвам“ пэўны палітычны характар.

Ясна, што ў 1927 годзе Італія з Мусоліні на чале мае выканаць нейкія нячуваныя слаўныя рэчы, заваяваўшы амаль ня ўвесь сьвет... Італія зробіцца, як калісьці, — „маткай усіх народаў“ і „валадаркай сьвету“... Трэба думаць, што гэтыя пасьпехі Мусоліні зас'удзе перадусім — коштам Францыі! — „У Парыжу, найпякнейшым месьце сьвету, запануе... бальшавізм, у выніку чаго Францыя страціць амаль ня ўсе свае калёніі“.

Вось чаго хочацца Мусоліні перадусім!

„Наагул 1927 год будзе для Францыі годам устрасеньняў, крыві і сьлёз“...—Пагроза—зусім выразная!

Англія мае быць зусім „абасоблена“ ў сьвеце. Нямеччына гаспадарча заваюе ўвесь сьвет, зрокшыся свайго даўнейшага мілітарнага духу. Расея аб'яднаецца ў магутную дзяржаву. А вось аб Польшчы дык з жаласьлівага сэрца фашыстаўскай „прарочыцы“—перад страшэнным абразом яе будучыні—вырваліся толькі гэткія словы:

„Новыя страшэнныя спробы і мукі, — о край даўных вялікіх цярпеньняў“!..

Калісьці Бісмарк казаў, што зусім дапускае магчымасьць „прароцтваў у палітыцы“. „Толькі „прарок“ павінен мець сам **палітычную сілу**, каб праводзіць свае прароцтвы ў жыцьцё“...

Калі дапусьціць, што сам Мусоліні дыктаваў сваей прыяцельцы гэтыя прароцтвы, дык у кожным выпадку яны ўсё-ж такі вельмі характэрны для яго палітыкі...

Сойм і Урад.

Пагадзіліся!

4 студня мела ўзнавіцца праца бюджэтнай камісіі, якая разглядае бюджэт на 1927-1928 год.

Як ведама, перад сьвятамі камісія адлажыла разгляд „дадатковага бюджэту“ на суму 210 мільёнаў злотых, з якіх аж 80 міл. трэбавала сабе ваеннае міністэрства.

Дзеля таго, што ўрад не паказаў крыніцаў, з якіх меў пакрыць гэтыя вялізарныя выдаткі, бюджэтная камісія манілася ўжо адкінуць амаль не палком гэты пабудаваны на „умоўных крэдытах“, „надзвычайны бюджэт“. Дык насьпявала магчымасьць новага канфлікту між урадам і Соймам.

За сьвята, аднак-жа, „рашучае становішча“ ураду неяк памягчэла: 3 студня да старшыні Сойму прыехаў сам прэм'ер Пілсудскі і заявіў, што Рада Міністраў—пастанавіла не бараніць гэтага дадатковага бюджэту...

Пасьля нарады з старшынёй Сойму старшыня бюджэтнай камісіі заявіў, што для некаторых карысных выдаткаў гэтага бюджэту камісія мо' знайдзе крыніцы даходу, на якія і пакажа ўраду.

Трэба толькі дадаць, што—побач з вялізарнымі крэдытамі на армію (80 міл.!) — у гэтым бюджэце быў досыць значны (65 мільёнаў) крэдыт на барацьбу з безрабоцьцем — шляхам публічных работ. Дык, як заўсёды, у выніку паразуменьня ўраду з Соймам цярпяць перад усім працоўныя, коштам якіх гэтыя „паразуменьні“ адбываюцца.

I. Новыя прапазіцыі Ураду ў бюджэтнай камісіі.

У выніку апору з боку бюджэтнай камісіі ўрад адмовіўся ад „дадатковага бюджэту“ у 200 мільёнаў, прадставіўшы камісіі — іншы ў 70 мільёнаў.

Гэткім чынам усяго бюджэт на 1927—1928 год мае, як кажуць, зачынены ў суме 1 мільярд, 971 мільёнаў — ці амаль ня 2 мільярды злотых.

Міністар скарбу дадаў, што „калі фінансавы стан дазволіць, дык урад у сваім часе выступіць перад Соймам — з дадатковымі прапазыкамі“—зразумела ж—выдаткаў.

II. Дыскусія.

Старшыня камісіі, адчыняючы дыскусію над прапазіцыямі ўраду, - заявіў, што бюджэт перадусім павінен выйсьці з камісіі рэальна зраўнаважаны. Дзеля гэтага, калі-б нават новыя прапазіцыі ўраду і былі прыняты, пасьля—у канцы—магчымы перагляд гэтай пастановы. Такую пастанову старшыня і запрапанаваў перадусім прыняць камісіі, што яна і зрабіла.

Дакладчык пас. Міхальскі запрапанаваў дадаць п. Прэзыдэнту да пэнсіі на **15 тысячаў** у месяц.

Прапазіцыя прынята: (Рэшце дзяржаўных урадоўцаў дададзена толькі на 10%).

Пасьля—па прапазіцыі пэпээсаўца Поочка павялічаны наагул на 363 тысячы 522 злотых пэнсіі... паслоў ды сэнатараў, у якіх дагэтуль вылічалі штосьці па 6% з пэнсіяў. Па прапазіцыі п. Прагера (П. П. С.) скасаваны крэдыт на „Праўнічую Раду“, у якой розныя паны прафэсары (пра-) даюць—за пэнсіі—ураду сваю „высокую апінію“ — для самых рэакцыйных яго заканапраектаў. Прапазіцыя таго-ж пасла аб павялічэньні дзяржаўным урадоўцам пэнсіяў на 25 працэнтаў — адкінута бальшасьцю камісіі, аб чым добра загоды ведалі паны пэпээсы... Адкінута прапазіцыя таго-ж пасла—аб павялічэньні сумы маёмткавага падатку з 95 міл. да 120.

Пэпээсавец Поочэк зрабіў ужо зусім яўна дэмагагічную прапазіцыю — скасаваць 84 мільёны злот. даходу з акцызу на цукер. Прапазыцыя правалілася. На гэтым пасяджэньне камісіі было зачынена.

Хто чытае нашу газэту і не прысылае падпіскі, той ня спрые разьвіцьцю роднай беларускай прэсы.

БРАТЫ! Прысылайце падпісную плату, а хто задоўжыўся, выраўняйце свой доўг.

Экспозэ міністра замежных спраў.

„Непажаданы прэцэдэнт“.

На паседжаньні Соймавай Камісіі заграчічных спраў мін. Залескі зрабіў урэшце сваё „экспозэ“. Гэтага „экспозэ“ Сойм дабіваўся ад кіраўніка польскай замежнай палітыкі месяц назад—перад яго ад'ездам на сэсію Рады Лігі Народаў у Жэнэву, дзе вырашаліся ўсе важныя і для Польшчы справы.— Але тады прэм'ер Пілсудскі не пазволіў адказнаму перад Соймам міністру ўзмацаваць павагу ўраду падтрыманьнем Сойму. Дык цяпер мін. Залескі выступае перад польскім парлямантам больш як... гісторык, які расказаў тое, што было зроблена ў Жэнэве месяц назад, дый аб чым усе ўжо ведаюць добра, а некаторыя дык нягорш, калі ня лепш за самага пана міністра. Але ў кожным разе ёсьць у гэтым экспозэ рэчы в. цікаўныя.

Здабычы бяз вартасьці.

Перадусім п. міністар сцьвярдзіў аканчальна, што ўсе тыя найважнейшыя справы, якія стаялі на павестцы дня Рады Лігі у якую якраз дзеля ўчасьця ў іх вырашэньні ўвайшла нарэшце Польшча, — вырашаліся па-за Радай Лігі Народаў.

Справы разбраеньня Нямеччыны дый ваеннага над ёй кантролю, у якіх найбольш заінтэрэсавана Польшча, вырашаліся ня Радай Лігі, але—„Радай Паслоў“ і „Нарадай шасьцёх“ дзяржаваў, падпісаўшых т.-зв. „Рэйнскі пакт“—бяз учасьця Польшчы. Гэтым міністар сцьвярджае тое, што мы пісалі тады, што ўваход Польшчы ў Раду Лігі пазбавіў гэтую Раду ўсялякага значэньня і ўплыву, і папросту — забіў гэтую Раду фактычна, ня даўшы адначасна ніякай рэальнай карысьці Польшчы ад уваходу ў яе склад, пакінуўшы польскай амбіцыі толькі пустую чэсьць лічыцца сябрам Рады...

Міністар сцьвярджае, што кіраўнікі гэтых „Радаў“ ды „Нарадаў“, якія вырашалі ўсе справы, „стала інфармавалі“ яго аб сваіх пастановах, а ён, з свайго боку, „інфармаваў іх ўзаемна аб польскім пункце гледжаньня“... Розьніца толькі—у тым, што нямецкі прадстаўнік сядзеў, канфэраваў і вырашаў справы разам з „вялікімі“ за агульным сталом, а польскі—за дзьвярыма..

У выніку гэткай „роўнасьці“ за Польшчу выступала „адвакатам“ яе „саюзьніца“ Францыя, якая і зрабіла амаль ня ўсе ўступкі немцам, праваліўшы польскую справу.

Польскаму міністру цяпер асталося толькі—„мець надзею“, што нявырашаныя яшчэ справы ўсходніх крэпасьцяў, скіраваных проці Польшчы, ды абмену ваеннымі транспартамі між Нямеччынай і СССР—будуць „разьвязаны згодна з Вэрсальскім Трактатам“. А вырашацца яны ізноў-жа будуць—бяз учасьця Польшчы...

Францыя — Нямеччына — Польшча.

Міністар Залескі падчыркнуў, што кіруючая думка польскай палітыкі выражаецца ў тым, што „справа эўрапэйскага міру ёсьць справа адналітая, што ня можна рабіць у ей тых ці іншых мяйсцовых выняткаў ды „выломаў“... Гэта мае значыць, што ня можна, напрыклад, рабіць розьніцу між заходнімі граніцамі Нямеччыны, якія — „зусім нятыкальныя“, і — усходнімі (з Польшчай), якія „нятыкальныя але — неяк інакш — ня зусім. На жаль толькі якраз гэтая розьніца зусім выразна зроблена ў Лёкарно, і Нямеччына яе падчырківае ўсё сільней..

Міністар слушна кажа, што ад справы адносінаў Нямеччыны да Польшчы залежыць мір у Эўропе. Але сам ён сцьвярджае—„пэўныя непакоючыя імкненьні ў Нямеччыне — у напрамку завастрэньня адносінаў з Польшчай“, якое можа прынесьці з сабой паважную небясьпеку.

Адносіны СССР.

Пераходзючы да адносінаў на Усходзе Эўропы, міністар сцьвярдзіў, што — „у стасунках нашых з СССР не зрабілася за апошні час ніякіх паважных зьменаў. Міністар казаў, што ўжо больш году стаіць на чарзе „справа дадатковага палітычнага паразуменьня з СССР, якое-б загарантавала дадаткова(!?) мір і граніцы ня толькі з СССР, але — на ўсім Усходзе Эўропы... „Гэткае паразуменьне было б карысна ня толькі для Польшчы і СССР, але і для ўсей Эўропы“... Міністар заяўляе, што ў часе гэтых перагавораў Польшча „не тварыла ніякіх блёкаў, скіраваных проці СССР“...

30 кастрычніка 1926 г. міністар сам запрапанаваў паслу СССР — у Варшаве заразжа пачаць перагаворы ў справе „пакту аб узаемных гарантыях“... На гэтую прапазыцыю міністар атрымаў адказ, што „гэткія перагаворы значна выгадней выясьніць у Маскве, чым у Варшаве“...

На жаль, міністар ня кажа, што ён адказаў на гэтае ветлівае запрашэньне ў Маскву. Відаць, адказ быў ня вельмі выразны, калі Чычэрын — у пачатку сьнежня—ў часе сэсіі Рады Лігі — зрабіў у Бэрліне — ведамыя закіды польскай палітыцы, якія так абураюць п. міністра.

Адвак-жа, п. міністар моцна верыць — у „шчырае жаданьне ўгрунтаваньня міру — ня толькі з боку Польшчы, але і з боку СССР“.

„Бяз страху“!

Пасьля цікаўнай дыскусіі над „экспозэ“ ў Камісіі, каторая раскрыла да канца тое цяжкае і небясьпечнае можа — фатальнае—палажэньне, у якім апынулася Польшча—у выніку рашучай зьмены ўсяго сплёту міжнародавых адносінаў навакол яе, — міністар адказаў, што ён таксама бачыць усе небясьпекі, але — „бяз страху глядзіць у будучыну“.

І — добра! Бо — запраўды — нявартa ўжо згары, псаваць сабе гумар. Усё роўна—што будзе, то будзе.

У Польшчы.

„Амністыя“ гвалтам!

„Варшавянка“ паведамляе, што міністар справядлівасьці загадаў перад Новым Годам — выпусьціць з Макатоўскага вастрогу ўсіх тых палітычных вязьняў, якім засталося дасідзець да канца па некалькі месяцаў...

Але і ў „Макатове“, як і ў іншых мяйсцох Польшчы, шмат палітычных вязьняў адмовіліся ад гэткай „амністыі“.—Бо ж „Варшавянка“ маўчыць аб тым, што гэтыя „некалькі месяцаў“, якія быццам „падараваны“ вязьням, узапраўдна сьці вісяць над іх галавой цяжкай сякерай, якая гатова будзе—па загаду ці па даносу любога паліцыянта — спасьць на галаву вязьня, якога ізноў могуць пасадзіць у вастрог—дасідзець „амністыю міністра Мэйштовіча“ — да канца... У адказ на адмову вязьняў вастрожнае начальства... дало ім—„10 мінутаў для вамыслу“.. Пасьля чаго дазорцы папросту гвалтам—выпіхнулі „няўдзячных“ вязьняў з іх цэляў...

Ці ня мае гэтая шляхотная думка мін. Мэйштовіча мэтаю папросту—звольніць мейсцы, у вастрозе—для новых вязьняў...

„Фінансавая Рада“.

Яшчэ 15 сьнежня мін. году быў выданы дэкрэт аб стварэньні так-званай „Фінансавай Рады“, якая мела быццам заданьнем вызваліць урад Пілсудскага... спад пануючых у Сойме фінансавых спэцыялістаў-эндэкаў.

Але дагэтуль яшчэ урад ня здолеў набраць тых 10 „фінансістаў“, з якіх мае складацца гэтая Рада. Газэты даведаліся на разе, што ў Раду маюць увайсьці б. міністар пас. Міхальскі — з „хрысьціянскіх абшарнікаў“, пас. Бырка з „Пясту“, кракаўскі прафэсар Крыжаноўскі дый некалькі дырэктароў... незьліквідаваных пакуль-што банкаў...

Запраўды-ж:—ані воднага эндэчка — на лякарства няма!—Вось дык заеўся!..

Новы ўдар па польскай прамысловасьці.

Як ведама, ад былага магутнага мануфактурнага раёну ў Лодзі, жывіўшага тканінай ня толькі расейскі, але і далёкія азіяцкія рынкі, асталося ў „адроджанай“ Польшчы вельмі мала. Шмат фабрыкаў зачынілася,—навет старых добрых і моцных фірмаў,—значная частка эмігравала—выехала з усімі машынамі—заграніцу, пераважна ў Румынію...

І вось цяпер астаўшыяся ў Лодзі прамыслоўцы страшэнна ўстрывожаны! Румынія мае амаль што не—забараніць зусім увоз да сябе польскае мануфактуры, прынамсь — стварыць для яе такія мыта, якія зробяць немагчымым увоз яе ў Румынію... Што значыць гэты ўдар для польскай тканіннай прамысловасьці, — гэта стане ясным, калі мы скажам, што 50 проц., ці акурат палова, усей мануфактуры Лодзкага раёну, дагэтуль ішла ў Румынію...

Дэлегацыя лодзкіх фабрыкантаў зьвярнулася ў гэтай справе да польскага ўраду, даводзячы, што гэты ўдар з боку польскай саюзьніцы ня толькі б'е па Польшчы, але і—гвалціць істнуючыя ўмовы між Польшчай і Румыніяй... Дэлегацыя дамагалася—рашучага адпору ды націску з боку польскага ўраду на саюзную Румынію... Паны міністры абяцалі дэлегацыі зрабіць „дыплематычны націск у Букарэшце“...

Найцікаўней, аднак-жа, што ў гэтым наступаньні Румыніі—ясна відаць руку —новай „польскай прыяцелькі“ Англіі, якая даўно ўжо мае растучыя ўплывы ў Румыніі...

Забіць польскую прамысловасьць, каб зрабіць з Польшчы выключна — рынак для англійскіх тавараў, ды пастаўшчыка сыр'я для англійскіх фабрыкаў — вось яўная мэта Англіі.

Новы польскі пасол едзе ў Маскву.

Нова-назначаны польскі пасол у СССР п. Патэк мае 10 студня выехаць у Маскву. Адначасна будзе значна зьменены склад пасольства. Паміж іншым радцамі пасольства будуць п. Гусарскі і ведамы дзеяч п. Зябіцкі.

Заграніцай.

Новыя арышты камуністаў у Літве.

Пад націскам пратэсту ды пагрозаў з боку ўраду СССР літоўскі ўрад заявіў, што далейшых рэпрэсіяў проці камуністаў тасавацць ня будзе. Але—пасьля таго, як па месьце былі раскіданы новыя камуністычныя адозвы, урад пачаў ізноў вобыскі і арышты сярод камуністаў. Арыштаваных высылаюць у канцэнтрацыйны лягер, як—ваеннапленных. Ці-ж гэта новы ўрад умысна правакуе канфлікт з СССР?..

Справа нямецкіх крэпасьцяў у Парыжу.

Нямецкі ген. Павэльс з прадстаўнікамі міністэрства замежных спраў едуць у Парыж — на канфэрэнцыю у справе „ўсходніх крэпасьцяў“, зьніштажэньня якіх—пад націскам Польшчы—дабіваецца ад Нямеччыны Францыя. Нямецкія міністры няраз заяўлялі, што ў спорнай справе — вывазу з краю аружжа—пойдуць на паразуменьне; забароны вывазу дабіваецца Англія, што-ж датычыць крэпасьцяў, дык могуць абяцаць толькі спыніць работы над іх адбудовай, пакінуўшы ўсё так, як ёсьць цяпер — руйнаваць-жа таго, што зроблена—ня будуць.

Цікаўная заявая бэльгійскага міністра.

Ведамы павадыр бэльгійскіх сацыялістаў і мін. замежных спраў Бэльгійскага ўраду Вандэрвэльде зрабіў вельмі цікаўную заяву — аб напрамку палітыкі дзяржаў адносна Нямеччыны.

П. Вандэрвэльдэ — вельмі ўплывовая асоба сярод саюзьнікаў і яго заява аб іх супольнай палітыцы мае вельмі значную вагу. Вандэрвэльдэ кажа, што ўсё будзе залежыць ад таго, у якім напрамку будзе разьвязаны ўрадавы крызіс у Нямеччыне: ці ў бок лявіцы ці—правіцы. Калі Нямеччына не павернe рашуча ў бок нацыяналістычнай правіцы, якая мае адбудаваць манархію, а будзе вясьці надалей палітыку паразуменьня Штрэзэмана, тады „саюзьнікі“ могуць гарантаваць ей памыснае вырашэньне—справы ваенны даўгоў, адшкадаваньняў і акупацыі.

Дык ясна-ж, што нямецкія нацыяналісты ізноў могуць крыху пачакаць з сваей манархіяй, не перашкаджаючы Штрэзэману атрымаць ад „саюзьнікаў усе гэтыя уступкі.

Італьянска-югаслаўскі канфлікт завастраецца.

Італьянскі ўрад прадставіў у Сэкрэтарыят Лігі Народаў—для рэгістрацыі — Трактат з Альбаніяй.

Як ведама, гэты трактат аддае фактычна Альбанію пад высокую руку Мусоліні, што страшэнна абурыла Югаславію, з якой толькі-што той-жа Мусоліні зрабіў „умову“ — аб раўнавазе ўплываў у Альбаніі.

Ведама і тое, што гэткая здрада з боку Італіі выклікала ўрадавы крызіс у Югаславіі, які дагэтуль яшчэ ня можа аканчальна зьліквідавацца. І вось гэты італа-югаслаўскі канфлікт перанесены на грунт Лігі Народаў, пагражае далейшымі цікаўнымі здарэньнямі. Югаслаўскі ўрад заявіў у Лізе Народаў, што, калі італа-альбанскі трактат будзе прызнаны Лігай, тады на знак пратэсту проці яго, як страшэнна небясьпечнага для жыцьцёвых яе інтарэсаў,—Югаславія выйдзе з складу Лігі Народаў.

Развал гэтай Лігі—ідзе няспынна. Бо невялікія дзяржавы пачынаюць разумець, што правы яе „вялікіх“ сяброў—зусім няроўныя. Цяпер ізноў „вялікім“ прыйдзецца выбіраць, каго з пасварыўшыхся: Італію ці Югаславію пакінуць у Лізе. А ці-ж можна сумлявацца, што без дазволу Англіі, Італія не адважылася-б—„захапіць“ трактатам Альбанію...

Канфлікты Мэксыкі з Амэрыканскімі Штатамі.

З першым днём Новага Году ўваходзіць у сілу новы мэксыканскі закон аб эксплёатацыі нафты ў краі. Як ведама, Амэрыка ў свой час заявіла рашучы пратэст проці гэтага закону, які мае на мэце скасаваць усё панаваньне ў краі амэрыканскіх капіталістаў, захапіўшых амаль не цалком усё крыніцы нафты. Мэксыканскі ўрад заявіў тады — у адказ на пратэст ды паўтарыў цяпер яшчэ раз, — што будзе рашуча і дакладна тасаваць новы закон,—да поўнага зьліквідаваньня чужаземных прадпрыемстваў.

Цяпер—паводле закону падлягае канфіскацыі каля 850 мільёнаў прыватных капіталаў, уложаных у нафтовую прамысловасьць амаль ня выключна амэрыканцамі. Ведама-ж, гэтыя прамыслоўцы зьвярнуліся да свайго ўраду з просьбай баніць іх інтарэсы. Ізноў пачалася ў Амэрыцы гарачая агітацыя капіталістаў—за збройнае ўмяшацельства ў мэксыканскія справы. Прэзыдэнту проста ставяць дамаганьне — пакараць Мэксыку. Амэрыканскія кіруючыя палітычныя колы, здаецца націскаюць на нафтавых прамыслоўцаў у Мэксыцы—амэрыканцаў, каб тыя — не падпарадкаваліся новаму закону, але наадварот — правакавалі-б „гвалт“ з боку ўраду. Тады ўмяшацельства амэрыканскага ўраду быццам запаўнена. Дык ясна, што можна спадзявацца адкрытага аружнага нападу з боку імпэрыялістычнай Амэрыкі на Мэксыку—за тое, што тая сьмее жадаць самастойна вясьці сваю дзяржаўную гаспадарку, кіруючыся інтарэсамі краю. Сколькі ўжо пралілося крыві — з-за гэтай нафты, а сколькі пральецца яшчэ!

Амэрыка і Нікарагуа.

Цяпер ясна, што „Рэвалюцыя“ ў Нікарагуа была папросту выклікана Амэрыканскім урадам, які цяпер адкрыта ўмяшаўся ў яе, выслаўшы значныя ваенныя сілы у — быццам „незалежную рэспубліку“.

„Наша Справа“, адзіная ў Заходняй Беларусі беларуская газэта, якая стаіць у абароне інтарэсаў працоўнага сялянства і рабочых.

Кожны сьвядомы беларус павінен чытаць, распаўсюджываць, выпісываць і дапамагаць сваей газэце.

Уладыслаў Галубок.

СУД.

Камэдыя ў І-м акце.

ЗЬЯВА VI-я.

Уваходзіць сьведка Авечка.

Пісар. Ты Авечка?

Авечка. Так точна, я Лаўрэн Авечка.

Пісар. Прайдзіся па канцэлярыі.

Авечка. Прайціся?

Пісар. Прайдзіся.

Авечка А закурыць дасьцё?

Пісар (грозна). Прайдзіся па канцэлярыі.

Авечка (дзе).

Пісар. Кульгаеш трохі?

Авечка. Ня трохі, а такі й добра кульгаю, яна ў мяне сухая, як таран, і карацей на цалі дзьве. (Пауза). А хто, пан, будзеце, ці ня доктар?

Пісар Я пісар.

Авечка. Пісар? А, добрага здаровейка. (Працягнуў руку).

Пісар (штырхануў Авечку нагой). Цяпер ведаеш, хто я?

Авечка. Ведаю.

Пісар. Так ідзі туды і чакай, пакліч у.

Авечка. Зноў туды, калі там нудна, Гарбуз накурыў, хоць ты сякеру павесь. (Пауза). А можа ў пана закурыць ёсьць,—нешта тут смокча.

Пісар. Я ня куру.

Авечка. Дзіўна, каб начальства ня курыла, а гарэлку пэўна-ж п'іцё?

Пісар (грозна стукнуўшы па стале), Што ты мяне спавядаеш. Вон!

Авечка. Іду, паночку, іду. (Уцёк).

Пісар. Ну й Авечка, ха, ха, ха... Ну, а хто там у бакоўцы храпе? А, паважаны судзьдзя! (Пашоў у бакоўку).

ЗЬЯВА VII-я.

Уваходзіць Старшыня з галоўных дзьвярэй, галава ў саломе.

Старшыня. Вось да чаго дажыўся старшыня, спаў нейдзе ў хляве; пьфу, які сорам! Добра, што, апроч парсюка, ніхто ня бачыў. І як гэта я трапіў туды, хоць рэж—ня ўпомню, усё гарэлка віна, хатнюю добрую пасьцель зьмяніў на сьвінячую падсьцілку. Пісар, звадыяш, напаіў, як шаўца.

ЗЬЯВА VIII-я.

Выходзіць з бакоўкі Пісар.

Пісар. А, каго бачу, як спалася?

Старшыня. Дзе спаў і як спаў — ня памятаю, ведаю толькі, што было шмат вольнага і цёплага паветра.

Пісар. Ведама, як для начальства, усе выгоды, а я спачываў тут, галава, як човен, Мірон паліваў ужо.

Старшыня. Кажаш, паліваў?

Пісар. А то як-жа іначай, назначылі суд, а тут мы во...

Старшыня. Дай сюды люстра.

Пісар. На, толькі не спалохайся.

Старшыня. Няўжо гэта я, няўжо старшыня?

Пісар. Хіба-ж ён.

Старшыня. Налпа — ні налпа, мядзьведзь—ні мядзьведзь, сябе не пазнаю. Вада ёсьць?

Пісар. Ёсьць.

Старшыня. Будзь ласкаў, узьлі на мой чэрап.

Пісар. З вялікай ахвотай, прыказка нездарма кажа — п'яніца п'яніцы спагадае. (Нагнуў).

Старшыня. А... як добра, як добра.

Пісар. Прафэсар Кнэйп гэтым толькі й лечыць людзей.

Старшыня. Лечыць, апроч п'яніц.

Пісар За гэта не бяруся, браў пад увагу п'яніц, ці не. Уся.

Старшыня. Адразу пасьвятлела, цяпер я і цябе бачу, і сьвет бачу. Дай ручнік.

Пісар. Кнэйп кажа не выціраццa.

Старшыня. Няхай будзе й так. Дзе Мірон?

Пісар. Я паслаў.

Старшыня. Хіба я здагадваюся?

Пісар. А то як-жа іначай, трэба.

Старшыня. За гэта і пашанота табе, што адчуваеш тое, што і я.

Пісар. Ня так адчуваю я, як адчувае Мірон; казаў, што крэдыт мне зачыніць.

ЗЬЯВА ІХ.-я.

Уваходзіць Мірон з бутэлькай у руках.

Пісар. Ну, Мірон, прынёс збавеньне.

Стораж. Прынёс. (Дае).

Пісар. Давай шклянкі.

Стораж. Як іх даваць, калі ўчора ўсе патаўклі.

Пісар. Няма — ня трэба. (Стукнуў аб далоні і абліў Мірона).

Стораж. Паночку, ня кідайце коркаў на падлогу, толькі што вымеў цэлы воз.

Старшыня (грозна). Ты хіба ня ведаеш сваіх абавязкаў?

Стораж. Як та ня ведаю: прынасіць за свае грошы гарэлку, зносіць лаўку і цягаць п'яных па ўсіх хлявох — ведаю.

Старшыня (у бок). Вось цяпер я зразумеў, чаму я спаў разам з парсюком у хляве.

Пісар. Ну, Мірон, вылазь вон, а то будзе бура.

Старшыня. Ад слова, а то заначуеш у халодніцы.

Стораж. Я-ж кажу, як на поўбутэлькі даць, тады братачка Мірон, сватачка Мірон, мэдальку Мірону, а як даў, — тады скулу яму, Мірон вылазь вон. Апошняя поўбутэлька на доўг. (Пашоў).

Старшыня. Я яго жывога зьем.

Пісар За што?...

Старшыня. Я ведаю за што.

Пісар. Ну, годзе злаваць, абудзім лепш судзьдзю.

Старшыня А хіба ж ён тут?

Пісар. Тут сьпіць. (Пашоў у бакоўку).

Старшыня. Гэта-ж зьнявага, судзьдзі сьпяць тут, а старшыня ў хляве; хіба я ня буду старшынёй, а Мірону падзякую, ліха ведае што, гэта ж калі дазнаюцца людзі — асьмяюць. Старшыня ў кампаніі з парсюком... А які ж прыемны бачыў сон: быццам мы з кумам Гаўрылай так доўга ня бачыліся і, нарэшце, спаткаліся, на радасьцях добра выпілі і, абняўшыся, праспалі ўсю ноч.

І трэба-ж — так дастасавалася, ніякага

З жыцьця „Грамады".

У павятовых камітэтах.

☓ Даводзіцца да ведама сяброў Баранавіцкага павету, што павятовы камітэт Бел. Сяля.-Работ. Грамады ў Баранавічах з 1-га студзеня с. г. месьціцца на Шасовай вул. дом № 155.

☓ **Валожынскі** Павятовы Камітэт Беларус. Сял.-Раб. Грамады зьмяшчаецце ў м. Валожыне пры Віленскай вул. дом № 11 і працуе што-дня.

Грамадзкая ахвярнасьць.

Сьпіс сяброў і сымпатыкаў вёскі Пянчына, Цырынскай гм., Наваградзкага пав., Бел. Сял.-Раб. Грамады, якія зложылі ахвяры для палітычных вязьняў: Сьцяпан Сянюта (сын Яна)—35 гр., Юляк Дударэвіч—25 гр., Янка Дударэвіч—50 гр., Уладзімір Рамановіч—30 гр., Кастусь Кур'ян — 75 гр., Сьцяпан Зеляneўскі—1 зл. 50 гр., Юльян Зеляneўскі — 40 гр., Пятрусь Сенюта — 30 гр., Пятрусь Масюк—60 гр., Марыля Масюк—20 гр., Алесь Дударэвіч—35 гр., Гарасім Гарбач—25 гр., Сымон Місюкевіч — 25 гр., Мікалай Місюкевіч (сын Мікалая)—20 гр., Флор Шчэновец — 1 зл. 10 гр., Міхал Шчэновец—20 гр., Якуб Зеляneўскі—20 гр., Ганулл Зеляneўская—20 гр., Флор Місюкевіч—25 гр., Мікалай Місюкевіч (сын Алеся)—1 зл. 15 гр., Янка Шырко — 30 гр., Сьцяпан Сянюта—(сын Рамана)—1 зл., Клемусь Несьцяровіч—65 гр., Кастусь Несьцяровіч — 20 гр., Пятрусь Місюкевіч — 1 зл., Тарас Зеляneўскі—25 гр., Юзюк Пашкевіч—1 зл., Павал Садоўскі—45 гр., Мацей Рамаслаўскі — 35 гр., Вера Нізовец—50 гр., Павал Аляхноўскі—50 гр., Пятрусь Голас—50 гр. Разам—16 зл.

☓ На сходзе ў в. Ждановічы, Усялюбскай гм., Наваградзкага пав., зложаны ахвяры для палітычных вязьняў: В. Грынка—1 зл., А. Грэйба—10 гр., М. Касьцюк—20 гр., А. Макараў — 30 гр., Ю. Пячура—50 гр., В. Масьціцка—20 гр., Х. Шабоцька—20 гр., С. Груша—20 гр., Н. Груша—20 гр., М. Гавін—20 гр., М. Пячура—10 гр., Я. Самсон—30 гр., В. Грыб—20 гр., Д. Пячура 50 гр., Я. Сухапар—10 гр., А. Беняш — 50 гр., П. Самсон—20 гр., Н. Жодзь—20 гр., Я. Пячура—20 гр., А. Пячура—40 гр., І. Чувак—20 гр., П. Чувак—20 гр., Н. Шабацька—20 гр., М. Масла—35 гр., В. Масла—35 гр., Міхась Касьцюк—50 гр., Я. Беняш—40 гр., І. Дзешук — 30 гр., В. Пучыла—20 гр., Рыгор Пучыла—50 гр., Язэп Масла—50 гр, М. Пучыла—20 гр., В. Касемук—10 гр., А. Беняш — 10 гр., агулам усіх грошаў 9 зл. 90 гр.

☓ Слонімскі Павятовы Камітэт Бел. Сялян.-Работ. Грамады складае шчырую падзяку тым грамадзянам з ніжэйпамянёных вёсак, якія злажылі ахвяры на дапамогу палітычным вязьням, знаходзячымся ў Слонімскім вастрозе: вёска Цівіншчына, Чамерскае гм.,—83 зл. 75 гр.; в. Лыскі, Кастравіцкае гм.,—10 зл.; в. Ганькі тэй-жа гміны—5 зл. 55 гр.; в. Грынкаўшчына, Дзевяткаўскае гм., — 4 зл., і в. Мыслава, Міжавіцкае гм.,—4 зл. 50 гр. Разам—107 зл. 80 гр.

☓ Дзісьненскі Павятовы Камітэт шле падзяку: 1) Каралевіцкаму гуртку Бел. Сял.-Раб. Грамады з вёскі Каралевічы, Глыбоцкай гм., за 2 пуды і 3 фунты хлеба, за 22 фунты жыроў і за 2 зл. 50 гр., грашмі для сяброў, якія знаходзяцца ў Глыбоцкім арышце. 2) Мурашчынскаму гуртку Бел. Сялян.-Работ. Грамады за 3 зл. на грамадзістаў у Глыбоцкім арышце. 3) Сябру Я. Сакалоўскаму за 7 зл., ахвяраваных на арыштаваных грамадзістаў у Глыбоцкім арышце.

☓ Гурток „Грамады" ў в. Літва, Палачанскай гм., Маладэчанскага пав., прыняўшы пад увагу, што адзін з грамадзістаў, які йдзе ў войска, быў вельмі бедны і ня меў навет чаго ўзяць на дарогу, а дома аставалася хворая маці пры сьмерці,—зьвярнуўся з заклікам памагчы свайму сябру. Сяляне адклікнуліся і на заклік зложылі наступныя ахвяры: Зьмітрук Карташэвіч — кусок мяса і 10 гр., Янка Сьвірскі — 40 гр., Карніла Акульскі—40 гр., Васіль Карташэвіч — 15 гр., Міхась Акульскі—50 гр., Мікалай Акульскі — 40 гр., Антось Юрэвіч—10 гр., Мікалай Карташэвіч 50 гр., Алёна Сільвановіч—10 гр., Мікалай Ждановіч—20 гр., Аляксандра Харашэвіч — 20 гр., Сымон Багдановіч—20 гр., Язэп Ярмаковіч — 10 гр., Сымон Стужынскі—20 гр., Антон Гардзей—40 гр., Уладзімір Сьвінчук — 80 гр., Антон Мучынскі—50 гр., Антон Карташэвіч — 30 гр., Міхась Міхалевіч—50 гр., Мікалай Харашэвіч — 20 гр., Пётра Сенька—50 гр., Адам Сьвінчук — 20 гр., Павал Стужынскі — 25 гр., Мікалай Карташэвіч—27 гр., Аляксей Бабёр—20 гр., Язэп Бэкіш—1 зл., Язэп Харашэвіч—кусок мяса, 1 злот і булку хлеба, Язэп Ляган—50 гр., Макар Сенька—20 гр.

Ад Цэнтральнага Сэкрэтарыяту.

Парт. білет № 34238 на імя Рыжэвіч Аўгені ўневажняецца, як згублены. — **Парт. білет** № 37152 на імя Міхася Станкевіча ўневажняецца, як згублены. — **Стэпашку Янцы.** Ахвяру для палітычных вязьняў мае права даваць кожны. Рабіце, як Вам ляпей. За друкамі зьвярніцеся да павятовага камітэту. — **Лысенку.** Суд выйдзе, трэ' чакаць.—**Грам. Сепка Сымону** у в. Горадзіск, Ваўкавыскага пав. Павятовы стараста беспадстаўна пакараць ня можа. Калі-ж будзе наложана кара, — пішэце ў Соймавы Клюб Грамады і прышліце копію судовае пастанавы. — **Парт. білет** за № 29098 на імя Міхася Шабаса ўневажняецца. — **Ваўкалацкаму гуртку.** Пакуль-што інструктар прыехаць ня можа.

Мікалаю Бацуку. Пасылкі цяпер Ц. К. перасылае праз Павятовы К-т, куды трэ' Вам зьвярнуцца і за друкамі.— **Данілаўскаму Гуртку.** Паведаміце: калі і кім атрымлены білеты, з якіх на імя Сьцяпана Палуйчыка згублены—**Партыйны білет** за № 38130 на імя Баярчука Мячыслава з м-ка Казлоўшчына ўневажняецца, як згублены.— **Грам. Поўх Мікалаю** з в. Грабава, Слонімскага пав. Прышліце да Ц. С. няправільна напісаны білет з указаньнем абмылкі, і будзе зараз жа высланы другі ў абмен. Адносна школы адаслалі ў Галоўную Управу.—**Гр. Шакул,** з м-ка Вішнева, Валожынскага пав. Ліст атрымалі. Карэспандэнцыі перадаюцца зараз-жа ў Рэдакцыю газэты, пасьля атрыманьня з мейсц. У друк пападае вельмі мала, бо вялікі наплыў. Пішыце! Бульбе што цікавае—скарыстаем. — **Грамадз. Урбановічу Міхасю,** з вёскі Гінушы, Наваградзкага пав. Патрэбныя Вам парт друкі атрымайце ў Наваградзкім павятовым Камітэце (Карэліцкая 23).— **Парт. білеты** № 45606 на імя Баршчэўскага Хвядоса з в. Малінікі, Бельскага пав. і № 45609 на імя Гереса Уладзіміра з той-жа вёскі і павету уневажняюцца, як забраныя паліцыяй і ня верненыя да гэтага часу па прыналежнасьці.—**Аляксандру Рыжаму.** Высланы яшчэ друкі.—**Аляксандру Грэйбе.** За друкамі зьвярніцеся да Павятовага К-ту.—**А. Буляку.** Неабходную арганізацыйную літэратуру атрымайце ў павятовым камітэце. Усе найменаваныя Вамі кніжкі можаце выпісаць з Беларускае кнігарні (Вострабрамская 1), але яна ў крэдыт не адпускае. Пры зносінах пішыце свой адрэс.—**Хлюпіцкаму гуртку,** Баранавіцкага пав. Калі ў вёсцы істнуе гурток Грамады, то працу арганізацыйную вядзе камітэт гуртка, які і атрымоўвае ад Ц. С. належачыя пасьведчаньні.—**Парт. білет** № 6275 на імя Аляксандра Грыцука з в. Камянюкі, Бельскага пав. уневажняецца, як згублены ў часе разгону Бельскага Павятовага З'езду Грамады.—**Камянюкоўскаму гуртку,** Бельскага пав. Паліцыя ня мае жаднага права вымагаць ад Вас гэтакія даныя. Абодвы паліцыянты (Глеба і Юшкевіч) рабіць гэтага ня мелі права. — **Парт. білет** № 12307 на імя Дараховіча Базыля з в. Бярэжкі, Ваўкавыскага пав. уневажняецца, як згублены.— **Паўлу Шадыры.** Перашліце лішні білет для ўневажненьня яго. — **Янку Кабашку.** Староства трэ' паведаміць аб сходзе за 5 дзён абавязкова. Друкі атрымайце ў Павятовым К-це.

Абвестка.

Калі-б хто што-колечы ведаў аб патомках **ТАНЧАКА,** каторы каля 1700 году пераехаў з Беларусі (дзе ён быў упраўляючым дварамі Патоцкіх) у двор Патоцкіх у Луцэ (каля Усьця Зялёнага), Бучацкага павету ў Галіччыне,—няхай зробіць ласку паведаміць па адрэсу: Československo, Praha, Hlavni Pošta, prihradka 411. „Cesuis" pro p. Mykolu Masiukevyče.

Іншыя беларускія газэты просім перадрукаваць.

Каты сялянства пад судом.

Усім пэўне памятна нашумеўшая ў свой час справа агіднага катаваньня і забойства селяніна Вайтовіча на паліцэйскім пастарунку ў Красным, Вялейскага пав. За гэта двух „вывядоўцаў" акружны суд у Вялейцы засудзіў быў на 4 і 5 гадоў [illegible] таргі. Ведама, „героі" пачулі сябе пакрыўд[illegible]ными і падалі апэляцыю, якая мела быць разгледжана 4 студзеня с. г. ў Віленскім Апэляцыйным Судзе.

Каб ня быць абвінавачанымі ў „старонасьці", падаем апісаньне справы паводле поўурадовае польскае газэты „Kur. Wil.", напісанае наагул лішне мякка. Вось яно:

„Прозьвішчы Маліковскага і Бучкі, былых агентаў палітычнае паліцыі, ведамы ўсім, хто калі-небудзь меў сутычнасьць з гэткімі ўстановамі. Маліковскі — тып ненармальны. П'яніца, кокаініст і садыст. **Яго служба ў паліцыі—гэта чарга надужыцьцяў і зьдзекаў над арыштаванымі.**

„Яркім прыкладам выпаўняньня імі службовых абавязкаў зьяўляецца трагедыя ў Красным, якая сталася два гады назад. Маліковскі і Бучко былі тады вывядоўцамі 10-га баону пагранічнае варты. Папаў тады ў іх лапы заарыштаваны вывядоўчым афіцэрам баону нейкі Вайтовіч, якога аддалі ім на „баданьне". Ішло аб маленькую рэч: каб Вайтовіч прызнаўся да віны. **Няма ведама,** ці Вайтовіч прыкладаў руку да цёмнае шпіёнскае работы на карысьць Радаў. У кожным выпадку Маліковскі і Бучко **пастанавілі прымусіць яго прызнацца да гэтага.**

„Дзеля гэтага ўжылі выпрабаванага спосабу: **тартураваньня (мучэньня).** Бучко павалій ахвяру на зямлю і прыдушыў каленамі грудзі, а Маліковскі біў рэвальвэрам, у перарывах трэбуючы, каб прызнаўся да віны. Памагаў яму ў біцьці ахвяры ўслужны Бучко, які назамену біў кулакамі.

„Вайтовіч, аднак, ня мог прызнацца да віны, бо пад ударамі ўтраціў прытомнасьць. **Яму зламалі 7 робер і грудную косьць.** У суседнім пакою, куды даходзілі крыкі катаванага, найспакайней сядзелі вывядоўцы Замеховскі і Сэргін. **Не адгукаліся.** Калі спыніліся крыкі катаванага, Маліковскі выбег у другі пакой за вадой і люстэркам. Вада — каб чуціць; люстэрка — каб пераканацца, ці скатаваны яшчэ дыша. Аднак, Вайтовіч наагул перастаў дышаць. **Памёр.**

„**Чатыры жаўнеры вынесьлі труп, з якога лілася кроў...**

„Усе чатыры вывядоўцы былі тады заарыштаваны. Акружны Суд на выязной сэсіі ў Вялейцы засудзіў за цяжкае скалечаньне цела, якое выклікала сьмерць, Маліковскага на 5 гадоў катаржнага вастрогу і Бучку на 4. Двух другіх абвінавачаных, Замеховскага і Сэргіна, за бязьдзейнасьць улады—на 6 месяцаў вастрогу, „завесіўшы" (звольніўшы ўмоўна ад кары) першаму на 5 гадоў, ды залічыўшы другому 6 месяцаў сьледчага арышту.

„Дзеля таго, што абаронца адв. Куліковскі прасіў назначыць лекарскую экспэртызу Маліковскаму, каб пераканацца аб яго адказнасьці за ягонныя паступкі (ці не „вар'ят"?), суд справу адлажыў".

Характэрна, што ў часе службы гэтага „героя", калі ён учыніў „**цэлую чаргу надужыцьцяў і зьдзекаў над арыштаванымі**", ягоная ўлада ні на мамэнт не сумлявалася аб ягонай нармальнасьці... А вось цяпер, калі — дзякуючы інтэрпэляцыям беларускіх паслоў— справа катаваньня выйшла наверх, такое сумляваньне зьявілася! Дык мо' і прысуд будзе скасаваны?!

Хроніка.

Паход проці беларускае кніжкі. Нядаўна мы паведамлялі, што ў Беларускай Кнігарні (Бел. Выд. Т-ва) у Вільні на загаду Камісара Ураду быў зроблены вобыск, пры чым рад кніжак было забаронена прадаваць. У часе сьвятаў паліцыя зьявілася туды паўторна, пры чым сканфіскавала: карту Беларусі, п'есу Аляхновіча „Калісь" і п'есу Гарэцкага „Мутэрка".

Трэба адзначыць, што ўсе тры выданьні выйшлі ў сьвет, **прайшоўшы польскую цэнзуру,** і бяз ніякіх перашкодаў прадаваліся ў прадягу **5—6 гадоў**. Аб „праступнасьці" геаграфічнае карты Беларусі, ведама-ж ня можа быць ніякае гутаркі. Што-ж да другіх „праступных" кніжак, дык „Калісь" — гэта абразок **з часоў рэвалюцыі 1905 году — проці расейскага царскага ўраду, а „Мутэрка" — гарачы пратэст проці распусты і маральнага ўпадку народных настаўнікаў** — ізноў-жа **з расейскіх часоў.**

Гэтак у канфіскацыі гэтых друкаў трэба бачыць пачатак паходу проці беларускае кніжкі наагул.

Характэрна, што „Калісь" на ўсім абшары Заходняе Беларусі — на падставе дазволу польскіх уладаў—свабодна стаўлялася ўвесь час на сцэне!

Вось „новы курс" у адносінах да беларусаў! Не дарма-ж фашыстаўскае „Słowo" дагэтуль роніць сьлёзы на... забітым некалі ў царскай Расеі прэм'еру яе Сталыпіну!

Арышты беларускіх дзеячоў. У Навагрудку 4.І арыштованы паліцыяй Старшыня Акруж. Упр. Т-ва Бел. Школы грам. М. Чатырка.

5.І там-жа арыштована сэкрэтарка Павятовага К-ту Б. С.-Р. Грамады грам. Клаўдзія Гоцко. Наагул за апошнія два дні заарыштована ды сагнана ў Навагрудзкі вастрог больш 50 беларусаў Навагрудзкага, Стаўпецкага і Нясьвіжскага паветаў. Прычыны арышту ня ведамы, але можна дагадацца, што арыштоўваюць усіх, хто актыўна працуе ў беларускіх арганізацыях ці то палітычных ці то культурных.

4.І паліцыя рабіла вобыск у памяш[illegible] Навагрудзкага Павятовага К-ту Грамады. Шу[illegible]калі камуністычнай літэратуры. Зразумела [illegible]чога не знайшлі. Вобыск трываў больш 3 га[illegible]дзін. Гэты дзень якраз быў таргавым у На[illegible]ваградку. Сотня сялян сабралася на [illegible] каля памяшчэньня К-ту і энэргічна пратэставала проціў рэпрэсіяў і тэрору, якія та[illegible]ца Польскім Урадам у адносінах да ўся[illegible] беларускіх арганізацыяў.

Народ сам сабе! Ахвяры на [illegible] кніжак для бібліятэкі чытальні ў вёс[illegible] [illegible]шчанікі: Сьцяпан Дзянісік — 2 зл. 69 гр., Алесь Дзянісік — 2 зл. 70 гр., Якуб Дзянісік — 1 зл. 34., Паўло Рагач — 2 зл. 69 гр. Баўтрук Грэсь — 2 зл. 70 гр., Язэп Дзянісік — 3 зл. 35 гр., Алесь і Юляк Дзянісік— 4 зл. 4 гр., Міхал Дзянісік — 1 зл. 62 гр. Язэп Дзянісік — 81 гр., Кастусь Дзянісік — 81 гр., Міхал Дзянісік—81 гр., Язэп Грэсь— 2 зл. 62 гр., Алесь Грэсь — 1 зл., 34 гр. Вінцэнты Грэсь—1 зл. 34 гр., Мікалай Грэсь— 1 зл. 34 гр., Язэп Грэсь — 1 зл. 35 гр., Язэп Арцюшэўскі — 2 зл., Алесь Заяц — 1 зл. Кастусь Грэсь — 2 зл. 2 гр., Міхал Чыжэўскі—2 зл. 2 гр., Настуся Русень—2 зл. 2 гр. Даніла Грэсь — 3 зл. 3 гр., Аляксандр Грэсь — 1 зл, 1 гр., Язэп Грэсь—4 зл. 4 гр. Міхал Рагач — 1 зл. 34 гр., Андрэй Рагач— 1 зл. 35 гр., Алесь Рагач—2 зл. 69 гр., Уладзімір Ліцьвін — 1 зл., Настуся Ліцьвін — 2 зл. 70 гр., Язэп Ліцьвін — 2 зл. 69 гр. Янка Завадзкі — 2 зл. 70 гр., Кастусь Завадзкі — 2 зл., Паўло Грэсь — 2 зл., Міро[illegible] Дзярманскі—3 зл., Юляк Харкевіч—2 зл. 2 гр. Кастусь Грыцук—2 зл. 2 гр., Янка Грыцук— 3 зл. 36 гр., Паўло Станкевіч — 3 зл. 44 гр. Якуб Грыцук—1 зл. 35 гр., Міхал Грыцук— 1 зл. 34 гр., Янка Р. Дзярманскі—4 зл. 4 гр. Кастусь Грэсь — 1 зл. 35 гр., Міхал Грэсь—

кума і блізка ня было, а замест кума, парсюк пудоў з дзесяць.

ЗЬЯВА Х-я.

Выходзяць з бакоўкі Пісар і Судзьдзя.

Пісар. Ну, бычок божы, вылазь на сьвет, а то і суд п[illegible]асьпіш.

Судзьдзя. І якія гэта дурні вызначаюць пасьля імянін суды?

Пісар. Пытаешся, якія дурні, — вось яны, дзівіся.

Судзьдзя. Павар'яцелі.

Старшыня. Ну, годзе, пастарайся лахманы прысусьліць, а то на ваўка падобны

Судзьдзя. Каб здаецца чарку гарэлкі— у ногі пакланіўся-б.

Пісар. Ну, так і быць, кланяйся. (Паказвае гарэлку).

Судзьдзя А браток ты мой, ратуй...

Пісар. Чакай, чакай, па начальству. Ну, старшыня, пачынай.

Старшыня Каб ня суд—ня піў-бы, а так мушу. (П'е, а затым перадае ў рукі судзьдзі і пісару).

Пісар (п'ючы). Каб за год дажджаць і заўжды з парсюкамі спаць.

Старшыня. Сьмяецца, гад.

ЗЬЯВА ХІ-ая.

(Уваходзяць: Авечка, Гарбуз і жонка).

Авечка. На здаровейка, пачок.

Старшыня. Хто вас клікаў?

Пісар. Вы чаго ўпаўзьлі сюды?

Гарбуз. Паны на суд клікалі.

Авечка. Так точна, на суд і я прыкульгаў.

Жонка. Паперу прыслалі, але гэтыя салапякі скурылі.

Авечка. Так точна, скурылі, і я памагаў.

Старшыня (да пісара). Хто яны?

Пісар (штось шэпча на вуха старшыні).

Старшыня А! гэта тыя мяцежнікі, што ўпраўляючага абразілі.

Гарбуз Гляньце, паночку, на бараду то ўбачыце абразу.

Старшыня. І глядзець не хачу, дай сюды абвестку.

Гарбуз Я-ж пану пісару прызнаўся, што скурылі з Авечкай.

Авечка. Так точна, скурылі, і я памагаў.

Жонка. Я ўжо лаяла іх за гэта, а прышоўшы да хаты, і штурханцоў вадаю.

Старшыня. Гэта ж зьнявага.

Авечка. Так точна, зьнявага, скурылі абвестку, але ў нас звычай такі: усё, што пад рук пападзецца папяровае, курыць — ксёнжку газэту, абвестку; ведама народ цёмны, чытаць ня ўмее, а курыць усё. Я, памятую, лемантар дзяціны скурыў, во як...

Гарбуз. Я ўжо адумаўся але па часе.

Авечка. Так точна, і я адумаўся, але па часе.

Старшыня. Аштрафаваць гада.

Гарбуз. Паночку!

Жонка. Але ж гэта ён зрабіў ня з роскашы.

Авечка. Так точна, убачылі паперу, як нешта асаблівае, скруцілі па дзьве сабачыя ножкі, і толькі.

Старшыня. Я табе скручу ножку.

Авечка. Хіба ўжо другую, бо адна скручаная,—во, што за штука. (Ідзе).

Судзьдзя. Распачынайце дапрос.

Пісар (бярэ ў рукі справу). Гарбузіха, кажы ўсё, што ведаеш, і памятай, салжэш— сядзеш у вастрог.

Авечка. Так точна, за гэта вастог.

Жонка. Скажам усё, як на споведзі.

Старшыня. Пачынай.

Жонка. Было гэта перад нядзелькай, сонца толькі села за лесам, кот Мацей саскочыў з печы, пачаў мыцца, аж чую, пішчыць нехта за хатай. Што за ліха, думаю сабе, ці не парасё дзе ўшчамілася; вірк у вакно, аж бачу, душаць майго Гарбуза.

Авечка. Так точна, душаць.

Жонка. Я за чапялу і туды.

Старшыня (да пісара). Запішы чапялу. Што далей?

Жонка (спужаўшыся). Дапала, значыць, я туды і давай выдзіраць Гарбуза.

Авечка Так точна, выдзіраць Гарбуза ды з з кіпцёў пана каршуна.

Судзьдзя. Чым ты выдзірала, чапялой?

Жонка Дзе вы бачылі, каб я ад сваёй цені валілася, як чапяла ў мяне вывалілася на дарозе, я, значыць, падбегшы, тузаю Гарбуза да сябе (тузае Гарбуза), а аконам да сябе.

Авечка (тузаючы Гарбуза). Так точна, да сябе.

Жонка. Я Гарбуза да сябе, а аконом да сябе. (Тузае).

Авечка Так точна, да сябе.

Жонка. А пасьля, калі рванула... (Гарбуз паваліўся ў адзін бок, Авечка—ў другі.

(Авечка ляжыць і трымае адну нагу роўна на падлозе, а другую ўгару).

Жонка. То вось што ўбачыла: Гарбуз без барады...

(Гарбуз падняў Авечку).

Авечка. Так точна, рванула добра.

Старшыня. А што з барадой?

Гарбуз. Вылупілі з карэньнямі.

Авечка. Так точна, ададралі з карэньнямі і са скурай.

Жонка. Частку выдраў, а частку накінуў — расьпе.

Авечка. Які гэта рост, адзін жаль.

Гарбуз. На сухі лес гэтакі рост.

Судзьдзя. За што вы біліся?

Гарбуз. Я ня біўся, мяне білі.

Авечка. Так точна, яго калашмацілі

Гарбуз За кароўку-перадойку ўсё ліха пайшло. Кароўка мая.ча та бегала да паноў у двор

Старшыня. Чаго ёй трэба было там?

Гарбуз. Ці яна скажа, бегала.

Авечка. Так точна, бегала, ля майго гумна, нацянькі, значыцца Я, было, раз спрабаваў пераняць, другі — ды дзе там, пша прашаёнц, калі чмыхне, калі паставіць хвост дудой, а няхай цябе воўк, бяжы — хоць ты ногі пакруці, шалёную карову і шалёную сабаку ня кожны спыніць.

Гарбуз. У панскім дварэ, гэта-ж ня ў нас. Узышла жывёліна — штраф: я раз заплаціў, другі.

Авечка. Так точна, штрафы плаціў.

Старшыня Па квіткох?

Гарбуз. Па квіткох.

Старшыня. Дай сюды квіткі.

Гарбуз. Няма, паночку, скурылі і квіткі

Авечка. Так точна, усьлед і скурылі, у нас гэтак. (Далей будзе).

1 зл. 34 гр., Кацярына Дзярманска—1 зл. 35 гр., Інка Дзярманскі — 1 зл. 34 гр., Барбара Грэсь — 1 зл., Барыс Арцюшэўскі — 7 гадоў 10 гр. Агулам 96 зл. 31 гр.

Сяляне, да працы асьветнай! Няхай будзе дзеля вас вёска Пяшчанікі, Гарадзецкай гм., Беластоцкага пав., прыкладам. Маленькая вёсачка, якая мае 13 двароў, заклала ўжо бібліятэчку і вось зноў зляжыла ахвяры на яе пашырэньне — 96 зл. 31 гр.

Выясьненьне ў справе календароў і кніг. Многія сябры Таварыства Беларускае Школы а таксама і наагул грамадзяне зьвяртаюцца ў Галоўную Управу або асабіста да Старшыні ці Сэкрэтара з просьбаю аб высылцы кніг і календароў на 1927 год, пішучы, што грошы будуць высланы па атрыманьні кніг. Вось-жа гэтым Галоўная Управа раз'ясьняе.

1) Кнігі Галоўная Управа адпускае за грошы або ў крэдыт толькі для бібліятэк і чытальняў, што ўтрымліваюцца Гурткамі Т-ва Бел. Школы згодна з інструкцыямі.

Значыць прыватным асобам асобным сябрам Т-ва ніякіх кніг Галоўная Управа не адпускае—ні бяз грошаў ні навет за грошы.

2) Ніякіх календароў Галоўная Управа ў сваім распараджэньні таксама ня мае, а значыць і высылаць ня можа і ня будзе.

3) У справе выпіскі кніг ці календароў прыватнымі асобамі трэба зьвяртацца ў Віл. Бел. Кнігарню — па адрэсу: Wilno, Ostrobramska № 1. Аб варунках высылкі кніг і календароў кнігарняю часта падаюцца абвесткі ў газэце.

Танныя кнігі для беларускіх дзетак. Галоўная Управа Т-ва Бел. Школы пастанавіла адпускаць за паўцаны Белар. лемантар. „Зорка" I ч. і першую кнігу пасьля лемантара „Зорку" II частку, каб даць магчымасьць шырокім масам вучыць сваіх дзяцей у сваей роднай беларускай мове.

Рэдакцыя: На дэклярацыі ўрад не дае беларускіх школ, прыватных школ таксама не дае. Беларускіх дзетак сілком заганяюць у польскую школу.

Дык танны лемантар замест беларускай школы дасьць магчымасьць вучыць нашых дзетак у роднай беларускай мове ўдома.

„Паэтыцкі турнір". Дужа сымпатычнае пачынаньне бачым сярод вучняў Віленскае Беларускае Гімназіі: нядаўна яны былі наладзілі „паэтыцкі турнір". Былі пастаўлены гэткія тэмы: I) Найлепшая хвіліна ў маім жыцьці. II) а. Песьня ночы: б. Першыя порткі: в. Сьмерць калегі(-кі). Учасьце ў турніры прымалі 12 вучняў — „паэтаў".

Пачынаньне гэтае трэба горача прывітаць. Хай прыклад Вільні васьлядуюць і вучні другіх беларускіх гімназіяў!

Архімандрыт Марозаў вярнуўся ў праваслаўе. „Віленскае Утро" надрукавала цікаўныя лісты „б. уніята" Піліпа Марозава — да абодвух віленскіх архіяпіскапаў — каталіцкага ды праваслаўнага.

Каталіцкаму Марозаў піша, што — не знайшоў у каталіцкай іерархіі таго, чаго ён шукаў дый што патрэбна для „аб'яднаньня касьцёлаў"... Праваслаўнага просіць прыняць яго, Марозава, назад у праваслаўе і — даць яму мейсьцечка ў манастыры — для „навуковай працы"...

Кажуць, быццам каталіцкіе біскупы адмовілі даць Марозаву—біскупскі сан. Дык— „не знайшоўшы таго, што шукаў — і вярнуўся назад у лона праваслаўя.

Афіцыяльны курс грошы на 7-га студзеня Даляр — 8 зл. 94 гр. Залаты рубель— 4 зл. 61 гр.

7.I. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,98. Зал. руб. 47. Чыр. 3 дал. 90 цэн.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Грамада на Палесьсі.

Нігдзе на тэрыторыі Заходняе Беларусі не спляліся гэтак камбінавана палітычныя абставіны, як у сучасны момант на Палесьсі. Якіх толькі палітычных арганізацыяў тут няма? І заваяваўшае сабе правы грамадзянства праз доўгае бесканкурэнцыйнае панаваньне П. П. С., і ўкраінскае „Воля Народу" і Н. П. Х. і нават засталіся ласкуцьці ад мастацкі, але ня моцна склеенага ў часы выбараў да Сойму „Вызваленьня".

З ліпня месяца, з часам паяўленьня на Палесьсі Грамады палітычная сітуацыя рэзка мяняецца. Усе палітычныя групы адыходзяць на другі плян. Памалу але бязупынна на першае мейсца выходзіць Грамада. Праца ідзе яшчэ ні надта шпаркім тэмпам. Прычына гэтаму—страх, страх перад усімі, маючымі ўладу, гэты страх трымае цэлые масы сялянства на раздарожжы, перашкаджае ім увайсьці ў Грамаду, стаць у шэраг барацьбітаў за лепшую будучыню.

З гэтым неабаснаваным страхам трэба бароцца і абавязак гэты ляжыць перадусім на паадзінокіх сяброх Грамады і ўжо заснаваных Гуртках.

Дык даволі страху—усе ў Грамаду! Няхай і на Палесьсі не застанецца ніводнае вёскі ў якой бы не запанавалі ўплывы Грамады!

Я. К.

Паход проці каапэратыву.

Наш мясцовы Гарадоцкі каапэратыў „Надзея" за час свайго істнаваньне разы са тры ўжо заняпадаў,—у гэтым часткова можна вінаваціць бліжэйшае жыхарства, яшчэ да гэтага часу не дацэніваючае вялізарнай ролі каапэратыву, але галоўнай прычынай зьяўляецца іншая — гэта сыстэматычная траўля каапэратыву паліцыяй і іншай адміністрацыяй.

Бяз праўных падстаў каапэратыў быў наражан на страту ў 152 злотых, сходы дазволеныя праз староства забараняліся паліцыяй і шэраг іншых фактаў сьведчаць аб тым, што адміністрацыйная ўлада хоча „пазбавіцца каапэратыву, маючага чыста-беларускі твар.

Паліцыя дык нават ня скрываючыся ў асобе памоцніка камэнданта Анемунскага кажа, што „przyłożę wszelkich starań aby za białoruska kooperatywa nie istniała".

Але ўсё гэта глупства—каапэратыў істнуе і будзе істнаваць. Не гледзячы на ўсе гэтыя зьдзекі і гвалты, мы патрафім абараніць сваю адзіную эканамічную ўстанову.

Зорка.

Пан вучыцель „вучыць".

У нас, у вёсцы Ганчары, Лідзкага пав. ужо другі год вучыць дзяцей быўшы вахмістр аўстрыяцкага войска пан Пехура, і так добра вучыць, што баімося, каб дзеці нашыя не зрабіліся яйкакрадамі.

Гэты вучыцель адчыніў пры школе крамку вучнеўскіх прыладаў і прымушае дзяцей купляць усё у яго і толькі ў яго, — купленае ў іншым мейсцы бракуецца. За сшыткі ды алаўкі прыймае грашыма і натурай—пераважна яйкамі. Калі дзеці кажуць, што маці не дае яек, дык пан вучыцель радзіць: „poszukaj u matki dobrze i gdzie kolwiek znajdziesz".

Гэдак вучыцель навучае нашых дзетак толькі яйкі красьці, але ня чытаць і пісаць. Увесь час заняткаў цягнецца ў дзень ня больш 20—30 м.,—рэшта часу выкарыстовываецца інакш—прымушае вучыцель дзяцей насіць яму воду і пілаваць дрэва.

Бацька.

„Нашы прыяцялі".

(Стаўпецкі павет).

За апошнія часы польскае вычуцельства кінулася ў „пазашкольную працу" і ў палітыку.

Бачучы, што „беларускае быдла" уцякае з пад апекі паноў і ксяндзоў, польскае вучыцельства стараецца з усіх сіл „nawrócić głupiego chama" на пуць ісьціны.

У гэтым кірунку вельмі стараецца вучыцель у в. Лапкох нейкі Кручынскі, брэшучы на Грамаду і яе дзеячаў, запужываючы сялян турмамі і катаваньнямі. Ня менш кладзець працы ў гэтым кірунку і пан Вайс—вучыцель з в. Кнатоўшчына. Грамадзістаў называе бандытамі і быдлам, а пра сябе кажа, што яго адсюль ніхто ня выжане — як быў вучыцелем, так заўсёды і застануся ім.

І такіх вучыцялеў у нашым павеце большасьць. Усе гэтыя панкі з вельмі малою адукацыяй, але з вялікім аплёмбам і „патрыятызмам". Усё іх заданьне гэта адурыць нашага селяніна і памагчы панам трымаць яго ў няволі.

Апрача ўсяго гэтага зьявілася ў нашым павеце яшчэ іншая „навіна": гэта—камінары, прыехаўшыя ня то з Пазнані, ня то з Варшавы.

Здаецца, камінар павінен быць звычайным камінарам, якім страшаць у гарадох малых дзяцей, аднак справа выглядае ня зусім так. Прыехалі „panowie kominarze aż z pod samej Warszawy". Можа было б і добра, каб нашых Мацеяў з пад Стаўпцоў і Міра навучылі чысьціць каміны — па-эўрапейску, але вось ліха—за ачыстку коміна бяруць па 40 грошаў і ніхто іншы, як „pan kominarz" чысьціць яго ня мае права. Зарабляюць ня дрэнна—гэтак у в. Галенчыцы такі панок зарабіў за дзень 57 злотых.

Злыя языкі ў нашым павеце кажуць яшчэ і так: шпікам і вучыцялём ніяк не ўдаецца падслухаць пад вокнамі гутарак грамадзістаў, дык для гэтага выcланы камінары, якім, узлежы па страху, лягчэй будзе падслухаць праз комін сялянскія думкі.

Нам пішуць з вёскі што:

× Вучыцель Ешыкоўскі з войтам, паліцыянтамі і вясковым даноршчыкам Іванам Чыжыкам праз доўгі час спагады, абяцаючы залатыя горы, а потым грозячы ўгаварывалі сялян в. Новая-Весь, Нясьвіжскага пав. аддаць памешканьне чытальні пры Гуртку Т-ва Бел. Школы пад Kółko rolnicze. Сяляне зразумела катэгарычна адмовілі.

× Войт Дзевяткаўскае гм., Слонімск. пав., Мізгар забраў у беднае ўдавы Мары Несьцер, маючай 4-х дзяцей, апошнюю карову.

× І да гэтага часу яшчэ прыходзяць адозвы Паўлюкевіча ў вашай гміне, дык амаль што ня ў кожную. Сябры Сашыцкага гуртка (Пруж. пав.), атрымаўшы адозву, з надзвычайным задавальненьнем разарвалі яе на кавалкі, — шкадавалі дужа толькі, што сам „пан доктар" замест адозвы не папаўся ў рукі.

× Пан Аскерка з Жосьненскай гм., Пастаўскага пав., забараняе зьбіраць кабетам кляновы ліст для пячэньня хлеба. І толькі, калі сялянкі адпрацуюць у пана ў двары адзін дзень—дык толькі тады можна атрымаць міласьцівы дазвол на зьбіраньне лісьцяў.

× Аляксандар Лабор з в. Харашоўшчыца, Навагр. пав., добра ведамы сялянам, як злодзей, адмаўляе моладзь ад уваоса партыйнай складкі ў Грамаду, прапануючы за гэтыя грошы зрабіць вечарыну з музыкай. Пасьпеху ня мае. Моладзь з агідай адварачваецца ад яго, кажучы, што і павесяліцца можна, але перадусім абавязак.

× Камандант Беніцкага пастарунку Дзванкоўскі і кіраўнік пошты ў Беніцах Кановіч у прысутнасьці сьведак цэнзуруюць лісты, адрэсаваныя да Беларускіх установаў. „Нашу Справу" не эддаюць адрэсатам, а ўжываюць на абклеіваньне сталоў.

Ад Рэдакцыі: Справа гэта будзе перадана пракурору.

× Поп Цырынскай царквы Навагрудзкага пав., Глебаў за мэтрыку, што выдаў Ігнату Міхайлоўскаму, узяў аж 22 зл., а за агалашэньне 5 зл., — вось дык скуралуп!

× Панакладалі штрафы за тытун у 40 і 50 зл. у вёсцы Рута-Яворская, Казлоўскае гм. Грошаў, як звычайна, у сялян не знайшлося, дык забралі жывёлу: 4 каровы, 5 цялушак і 5 кабаноў.

× Неяк яшчэ ўлетку пастухі вёскі Гута Слонімскага пав. не заўважылі, што быдла іх зайшло на панскую сенажаць. Нядаўна адбыўшыйся суд прызудзіў 30 х гаспадароў жа к 1000 злотых штрафу. Вось дык справядлівасьць.

Усячына.

Насяленьне Францыі.

Насяленьне Францыі — паводле перапісі 1926 г. — 40 мільёнаў 748,851 жыхароў. З іх — 2 мільёны 498.230 чужаземцаў.

У параўнаньні з перапісяй 1921 г. лічба насяленьня ўзрасла на 1 мілён 531,185 жыхароў.

Гэта дае каля 300 тысячаў прыросту ў год. Гэткі прырост быў-бы яшчэ ня так слабы, калі-б ня тое, як ён створаны — ня ўласнымі сіламі краю, але эміграцыяй, ці — наплывам чужаземцаў, якіх за гэты час наехала ў Францыю каля 1 мільёну.

Нагул лічыцца, што прырост у Францыі, калі ёсьць, дык — вельмі слабы — у 25 разоў меншы, як у Польшчы, ССРР., Амэрыцы, Японіі, — у якіх амаль-што аднолькава—на кожную 1000 жыхароў кожны год дадае на 15 новых.

Францыя — адзіны ў сьвеце край, дзе амаль-што няма прыросту насяленьня.

Дык ясна, што з часам французы зусім вывядуцца на зямлі...

Паштовая скрынка.

Гаротніву: Верш Ваш наскольні добры па зьместу, на столькі ж слабы па форме і таму да друку не надаецца. — **Грамадзісту.** Увагі Вашыя ў справе нашае прэсы прыймаем да ведама.— **№ 273.** На вымогі паліцыі або сьледчага судзьдзі аб тым, хто пісаў ліст,—не прызнавайцеся. Рэдакцыя наша датрымліваець тайну лістоў. бяручы на сябе адказнасьць за іх. Выдаць аўтара ліста можна толькі ў выпадку, калі ліст зьяўляецца фальшывым — не адказывае запраўднасьці. **Жыхару.** Вашай карэспандэнцыі не зьмяшчаем, бо яна бяз адрэсу і прозьвішча.—**Гурыловічу.** Ліст не надаецца да друку з прычыны ня ясна выказанай Вамі думкі.— **Крывічу.** Артыкулу Вашага зьмясьціць ня можам з агляду на цэнзуру.—**Моцнаму.** Карэспандэнцыя невядомых аўтараў не зьмяшчаем. — **А. Сирзе.** Верш Ваш зусім добры і ня друкуем мы яго толькі з цэнзурных прычын. — **Н. В.** Верым запраўднасьці факта, але ён зусім ня цікавы. — **Вачвідцу.** Ваша карэспандэнцыя напісана недакладна і таму ня можа быць зьмешчана ў газэту.—**Антановічу.** Прысланы Вамі матар'ял па магчымасьці выкарыстаем. **Стрэльцу.** Увагі Вашыя зусім няслушныя. — **Сэкратару.** Пісаць карэспандэнцыі можаце ў якой хочаце мове.—**Беларусцы.**—Тайну ліста рэдакцыя нікому не выдае. — **Грамадзяніну.** Прысылайце часьцей лісты,—Вы зусім добра патрафіце пісаць.

Беларуская бібліятэчка за 40 зл.

Беларуская кнігарня (Вострабрамская 1) Беларускага Выдавецкага Таварыства прапануе бібліатэку з беларускіх кніжак за 40 зл. з наступных кніжак:

1) Ф. Багушэвіч. „Дудка Беларуская"—60 гр 2) З. Я. Баршчэўскі. „Беларускія Легенды" — 25 гр., 3) С. Бірыла. „Старажнік". Апавяданьне — 35 гр., 4) К. Буйла. „Курганная Кветка"—1 зл. 50 гр., 5) П. Беларус. „Якім Бяздольны"—50 гр., 6) Бэльлямі. „Казка аб вадзе"—15 гр., 7) A. Ziaziula. „Aleńčyna Wisielle"—35 hr., 8) С. Віткевіч. „Дзядзька Голад"—25 гр., 9) Галубок. „Апавяданьне" — 30 гр., 10) У. Гаршын. „Сыгнал"— 30 гр., 11) М. Гарэцкі. „Антон"—1 зл., 12) М. Гарэцкі. „Дзьве Душы"—1 зл. 50 гр., 13) М. Гарэцкі. „Рунь" — 1 зл. 75 гр., 14) М. Горкі. „Архіп і Лявонка"—35 гр. 15) Дзяргач. „Тыпы Палесься" — 1 зл. 16) У. Жылка. „Уяўленьне"— 40 гр., 17) У. Жылка. „На ростані". Вершы — 50 гр., 18) A. Ziaziula. „Z rodnaha Zahonu" — 40 гр., 19) Я. Лёсік. „Ня ўсе-ж разам ягамосьці" 40 гр., 20) B. D. „Mistawyja listočki" — 30 hr., 21) W. Marcinkiewič. „Ščeraŭskja dažynki"—50 hr., 22) А. Новіч. „У Дому лепей" — 30 гр., 23) Я. Нарцызаў. „Вялікая Шышка" — 1 зл. 20 гр., 24) Дзядзька Пранук. „Стася" — 25 гр., 25) Л. Родзевіч. „Беларусь"—30 гр., 26) К. Сваяк. „Мая Ліра"—1 зл. 40 гр., 27) А. Сумны. „Мае Коляды"—50 гр., 28) Тарас Шаўчэнка. „Кацярына" — 40 гр., 29) Ядвігін Ш. „Бярозка"—90 гр., 30) J. Bylina. „Na pryžbie"—60 hr., 31) „Niekalki słoŭ ab pakucie"—25 hr., 32) I. Абдзіраловіч. „Адвечным Шляхам" — 50 гр., 33) Ромуальд Земкевіч. „Ян Баршчэўскі — першы беларускі пісьменьнік XIX сталецьці"—25 гр., 34) А. Канчар. „Клясавае і нацыянальнае і рэлігійнае змаганьне на — Беларусі"—30 гр., 35) Ant. Łuckiewič. „Praŭda o Celi Konrada" — 35 hr., 36) Ал. Станкевіч. „Доктар Францішак Скарына—першы друкар Беларускі" — 1 зл., 37) Розных аўтараў. „Калядная пісанка" — 50 гр. 38) Antoś Asina. „Hutarka ab haspadarcy"—20 hr., 39) А. Б. „Зямельная справа ў Новай Зеляндыі" — 20 гр., 40) Праф. Ю. Вагнэр. „Апавяданьні аб жывёлах"—1 зл. 35 гр., 41) Бутрым Каляда. „Страшны вораг", кніжка нра гарэлку—60 гр., 42) Д-р А. Краскоўскі. „Аб чалавечам целе" здаровым, хворым і спосабы яго лячэбнай самаабароны—1 зл. 90 гр., 43) В. Лункевіч. „Закон жыцьця сярод жывёлаў і расьлін"—90 гр., 44) Янка Пачопка. „Малочная карова", як яе выбіраць і карміць- 85 гр., 45) Янка Пачопка. „Гародніцтва". Як трэба гаспадарыць на гародзе, каб мець добрае варыва—75 гр., 46) Антось Хатні. „Як ратаваць уздутую жывёлу"—10 гр., 47) „Jak pawialičyć zysk z karoŭ"— 10 hr., 48) Я. Пачопка. „Пчолы і як вадзіць іх у рамовых вульлях"—2 зл. 25 гр., 49) Л. Родзевіч. „Сцэнічныя творы", Зьбянтэжаны Саўка, Пасланец, Конскі Партрэт — 60 гр., 50) Розных аўтараў. „Сцэнічныя творы для дзіцячага тэатру" 50 гр., 51) К. С. „Янка Канцавы". Вясковая драма ў 5 дзеях—50 гр., 52) Янка Купала. „Раскіданае гняздо"—1 зл. 20 гр, 53) Карусь Каганец. „У іншым шчасьці няшчасьце схавана"—20 гр., 54) Ул. Гушоўскі. „Сурдут і сярмяга" — 70 гр., 55) Ф. Аляхновіч. „Шчасьлівы муж"—75 гр., 56) У. Галубок. „Апошняе спатканьне" — 40 гр., 57) Казімір Сваяк. „Wybary Staršyni" — 40 гр.,

Выслаўшы грошы ўперад пры заказе бібліатэкі, атрымлівае зьніжку на 20 проц. з агульнай сумы.

Выйшлі з друку і прадаюцца

I. **Беларускі Адрыўны Календар**

на 1927 год

а таксама багаты па зьместу, з чысьленымі рысункамі ў тэксьце **КАЛЕНДАР-КНІЖКА**

(120 страніц)—пад назовам

II. **БЕЛАРУСКІ КАЛЕНДАР**

на 1927 год.

Абодва выдала Беларускае Выдавецкае Таварыства, якое прадаўжае выдавецтва слаўных ад 1910 году Беларускіх Календароў „Нашае Нівы".

ЦАНА КАЛЕНДАРОЎ: адрыўны — 1 зл. 30 гр., а з картоннай сьценкай у беларускім нацыянальным стылю ў 5 колераў і з патрэтам Я. Коласа — 1 зл. 55 гр.

Календар-кніжка — 1 зл. 50 гр.

Заказы безадкладна пасылайце ў Беларускую Кнігарню Бел. Выдавецкага Т-ва (Вільня, Вострабрамская 1).

Перасылка па поште аднаго адрыўнога календара са сьценкай каштуе:

звычайнай пасылкай	50 гр.	накладной платай	1 зл. 10 гр.
ад 2 да 5 кал.	65 „		1 „ — „
ад 6 да 10 „	1 зл. 40 „		2 „ — „
ад 11 да 20 „	2 „ 40 „		3 „ — „
ад 50	4 „		4 „ 85 „
ад 100	5 „		6 „ 50 „

Перасылка календара-кніжка каштуе гэтульki, як і адрыўнога.

Календары высылаюцца з кнігарні пасьля атрыманьня належнасьці, або накладной платай па атрыманьні 1/2 вартасьці заказу.

Адказны рэдактар: К. Запольскі. Друкарня Я. Лезіна, Вільня, Нямецкая 22. Выдавец пасол на Сойм П. Мятла.

BIBLIOTEKA w Wilnie im. Wróblewskich